

Рядінська Валерія Олександрівна,доктор юридичних наук, професор,
завідувач науково-дослідної лабораторії ДНДІ України,
м. Київ, Україна,

ORCID ID 0000-0002-2210-5933

Мацько Віта Андріївна,

науковий співробітник ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,

ORCID ID 0000-0002-4149-8744

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ (ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД)

У статті досліджено зарубіжний досвід нормативно-правового регулювання забезпечення соціальних прав ветеранів війни. Проаналізовано досвід США, Хорватії, Канади, Великобританії щодо стану нормативно-правового регулювання забезпечення соціальних прав ветеранів війни. Розглянуто основні та додаткові соціальні права ветеранів війни в зарубіжних країнах. Зокрема, йдеться про питання якості та доступності медичного обслуговування, освіти, вирішення соціальних проблем, страхування, соціальних виплат, допомоги й надання меморіальних послуг задля підвищення впевненості військовослужбовців у отриманні соціальної підтримки держави й захисті прав ветеранів.

Ключові слова: зарубіжний досвід, ветерани війни, АТО, ООС, соціальні права.

З 2014 року й дотепер у бойових діях у Донецькій та Луганській областях взяли участь близько 400 тисяч чоловіків і жінок, які внаслідок цього потребують додаткового соціального захисту. Для підтримки учасників антитерористичної операції (надалі – АТО) та Операції об'єднаних сил (надалі – ООС), яких було визнано ветеранами війни, український уряд прийняв ряд законів та підзаконних актів, метою яких було вжиття ряду додаткових заходів для підвищення рівня їх захищеності шляхом забезпечення соціальних прав цих осіб.

У економічно розвинених країнах державна політика щодо забезпечення соціальних прав ветеранів війни виступає пріоритетом і спрямована як на фінансову підтримку, так і на адаптацію їх до мирного життя.

Враховуючи те, що на сучасному етапі нормативно-правове регулювання забезпечення соціальних прав ветеранів війни в Україні перебуває на стадії формування, дослідження зарубіжного досвіду з цього питання набуває особливої актуальності.

Отже, метою нашого дослідження є аналіз зарубіжного досвіду щодо нормативно-правового регулювання забезпечення соціальних прав ветеранів війни,

що дасть змогу визначити проблеми за цим напрямом в Україні й удосконалити чинне вітчизняне законодавство в цій сфері.

Дослідженню окремих питань у сфері забезпечення соціальних прав ветеранів війни свої роботи присвятили Л. Сіньова, Л. Новак-Каляєва, І. Сирота, Л. Шангіна, Л. Берездецька, С. Ветлинський, Д. Чижов, М. Кравченко, Л. Воропай та інші. Різноманітні аспекти вивчення зарубіжного досвіду соціального забезпечення ветеранів війни ставали предметом дослідження О. Кондратенка, І. Марко, Є. Марко, І. Чернишова, С. Корольова, Є. Гордієнка тощо. Однак незважаючи на значну кількість наукових праць, питання детального вивчення нормативно-правового регулювання забезпечення соціальних прав ветеранів у зарубіжних країнах залишається недостатньо розкритим, що й обумовлює актуальність нашого дослідження.

У зарубіжних країнах світу в більшості випадків особам, які брали участь у війні чи військових операціях, як і в Україні, надають загальний статус ветерана війни.

США. У Сполучених Штатах Америки захистом прав ветеранів війни з 1930 року займалася Адміністрація у справах ветеранів, але 15 березня 1989 року, відповідно до Федерального Закону “Про Міністерство у справах ветеранів”, було створено Міністерство у справах ветеранів (Department of Veterans Affairs), на яке було покладено всі функції Адміністрації у справах ветеранів. До основних завдань новоствореного Міністерства було віднесено: реалізацію різних програм реабілітації колишніх військовослужбовців; надання допомоги в отриманні додаткової освіти і працевлаштування; наданні пільгових медичних послуг; наданні фінансової підтримки (соціальні виплати, компенсації і пенсії по інвалідності, сприяння в отриманні кредитів та позик, надання страхових послуг, податкових пільг); забезпечення поховань і підтримка системи кладовищ для колишніх військовослужбовців [1].

Відповідно до “Стратегічного плану діяльності Міністерства у справах ветеранів на період з 2014 по 2020 рік”, головною метою роботи Міністерства було визнано оптимізацію діяльності підпорядкованих структур і підвищення їх відповідальності за надання послуг ветеранам та членам їх сімей. Основний акцент був зміщений на питання якості та доступності медичного обслуговування, освіти, вирішення соціальних проблем, страхування, соціальних виплат, допомоги й надання меморіальних послуг, а також на підвищення впевненості військовослужбовців у гарантуванні отримання соціальної підтримки держави й захисту прав ветеранів.

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють питання забезпечення соціальних прав ветеранам війни у США, є: Закон “Про реформу законодавства щодо охорони здоров’я ветеранів” (Veterans’ Health Care Eligibility Reform Act of 1996) [2]; Закон “Про охорону здоров’я ветеранів та їхніх опікунів” (Caregivers and Veterans Omnibus Health Services Act of 2010) [3]; Розділ 10 “Збройні сили” (Armed Forces) Кодексу законів США (United States Code) [4].

У підпорядкуванні Міністерства у справах ветеранів США знаходяться 153 госпіталі, 103 реабілітаційні центри, 962 муніципальні клініки, 139 будинків для

літніх людей та інвалідів, 139 підрозділів, які здійснюють медичний догляд вдома, 300 багатофункціональних ветеранських центрів, а також 191 національне кладовище і 90 місць для поховання. Крім того, Міністерству підпорядковуються 457 регіональних сервісних служб, які відповідають за соціальне забезпечення та підтримку ветеранів.

Для забезпечення соціальних прав ветеранів війни Міністерство у справах ветеранів США реалізує понад 100 федеральних і відомчих програм за такими напрямками: соціальна реабілітація інвалідів; забезпечення житлом і скорочення кількості ветеранів-безхатченків; сприяння у працевлаштуванні колишніх військовослужбовців; увічнення пам'яті ветеранів; різнопланова підтримка ветеранів та членів їх сімей з метою їх адаптації в соціумі після завершення військової служби [5].

Крім цього, кожен штат США може додатково встановлювати преференції для ветеранів, які проживають на території штату. Наприклад, у штаті Вірджинія ветеранам війни забезпечуються додаткові права у вигляді безкоштовної пожиттєвої ліцензії на полювання та риболовлю [6]. У штатах Техас та Каліфорнія ветеранів-інвалідів звільняють від сплати податків на майно; крім того, деякі округи Техасу звільняють ветеранів від сплати податку на присадибні ділянки. Для ветеранів-інвалідів також надаються безкоштовні водійські права. Земельна рада Техаса пропонує нижчі від ринкових процентні ставки на житлові кредити для ветеранів-інвалідів (які мають інвалідність від 30 %). На сьогодні Техас є єдиним штатом США, який пропонує кредит на землю до 150 тисяч доларів зі знижкою 5 % терміном на 30 років (залежно від кредиту) [7].

У штаті Алабама ветерани-інваліди з інвалідністю не менше 25 % звільняються від сплати податків на ведення бізнесу або отримання професійних ліцензій. Крім того, ветерани війни мають право на безкоштовний дозвіл на носіння вогнепальної зброї [8].

Система захисту прав ветеранів війни в США є розгалуженою та добре фінансованою. Законодавство, яке направлене на забезпечення соціальних прав ветеранів війни, постійно оновлюється та відповідає нагальним потребам ветеранів війни. Окремою перевагою є наявність окремого виконавчого органу (Міністерства у справах ветеранів США), до відання якого належать всі питання, які стосуються надання правового статусу учасників війни, пенсійного, соціального та медичного забезпечення.

Отже, з викладеного вище можемо сказати, що законодавство США спрямоване на забезпечення таких соціальних прав ветеранів: 1) права на гідний рівень життя (шляхом звільнення від сплати податків на майно, присадибні ділянки, ведення бізнесу; видачі безкоштовних водійських прав, ліцензій на полювання та риболовлю тощо); 2) право на житло (шляхом надання знижок на процентні ставки на отримання житлових кредитів). При цьому, пріоритет віддається ветеранам-інвалідам війни.

Хорватія. У Хорватії з 1991 по 1995 рік тривала Вітчизняна війна за незалежність країни, унаслідок якої загинуло та зникло безвісти більше ніж 21 тис. її

учасників [9]. Забезпечення соціальних прав ветеранів війни, які в Хорватії називаються *Branitelji*, є важливим завданням уряду республіки Хорватія. Статус *Branitelji* нині в Хорватії отримали понад 500 тисяч осіб, що складає одну дев'яту частини населення цієї невеликої європейської країни.

Усіма справами ветеранів війни в країні займається Міністерство хорватських захисників (*Ministarstvo hrvatskih branitelja*) (далі – МХЗ), яке було створене в 1998 році. Серед питань, що належать до компетенції МХЗ, не останнє місце займає питання забезпечення соціальних прав *Branitelji* [10].

До головних нормативно-правових актів, які регулюють питання захисту прав *Branitelji* в Хорватії, належать закони “Про права ветеранів Хорватської Вітчизняної війни та членів їхніх сімей” [10], “Про захист військових та цивільних інвалідів війни” [11], Закон “Про фонд (*zakladi*) хорватських ветеранів Вітчизняної війни та членів їх сімей” [12], Закон “Про фонд (*fond*) щодо надання стипендій ветеранам війни та дітям ветеранів” [13].

До одного з основних соціальних прав, яким наділені *Branitelji*, є подвійний трудовий стаж: час, проведений на фронті, захисникам зараховується як подвійний трудовий стаж, незалежно від того, чи мала особа постійну роботу на час Вітчизняної війни. Крім того, не менш важливим соціальним правом є можливість отримання мінімальної пенсії ще до досягнення *Branitelji* пенсійного віку (за умови, що він провів на фронті не менше 100 днів у бойовому секторі).

Захисники та діти інвалідів-захисників мають право на стипендії у вузах, на оплату або часткову компенсацію вартості навчання в середній школі, а також мають право на безкоштовні підручники.

Branitelji-інваліди, члени сімей загиблих, зниклих безвісти чи полонених захисників мають право на безкоштовні акції в торговельних товариствах. Крім того, захисникам один раз на рік виплачують фінансову допомогу (яка максимально може становити – 3326 кун на рік (450 євро)), яка надається в разі тяжкої хвороби або травми, стихійного лиха, смерті близької людини або з інших причин.

Крім цього, МХЗ компенсує витрати у розмірі до 10 тис. кун (1351 євро) для здобуття першої професії і перекваліфікації, а також для підвищення кваліфікації (вдвічі менша сума); виплачує допомогу на суму в 40 тис. кун (5405 євро) для самостійного працевлаштування (для започаткування власного бізнесу); здійснює професійну реабілітацію (в разі повної або часткової втрати працездатності для оволодіння новою роботою чи фахом); надає переваги в оренді приміщень (захисники мають право на переважну оренду робочих приміщень в органах місцевого самоврядування); підтримує роботодавців *Branitelji* (при створенні нових робочих місць для безробітних захисників роботодавець отримує фінансову допомогу на суму в 135000 кун (понад 18000 євро) за умови прийому на роботу трьох осіб з цільової групи (по 45000 кун за особу); створює господарських товариств захисників (виділяє таким товариствам одноразову матеріальну допомогу у сумі 150000 кун (20270 євро); надає житлові кредити на пільгових умовах, покриває частину виплат в разі купівлі чи будівництва першого об'єкта нерухомості (будинку, квартири) у комерційних банках) [14].

Отже, законодавство Хорватії забезпечує такі соціальні права Braniteljci: 1) право на працю (встановлення подвійного трудового стажу за час, проведений на фронті, виплата фінансової допомоги; надання фінансової допомоги на здобуття першої професії, перекваліфікації, для самостійного працевлаштування, започаткування власного бізнесу, перепрофілювання в разі втрати працездатності; надання переваг в оренді приміщень при започаткуванні власного бізнесу, фінансове стимулювання роботодавців); 2) право на гідний рівень життя (отримання мінімальної пенсії); 3) право на освіту (надання стипендій Braniteljci-інвалідам, членам сімей загиблих, зниклих безвісти чи полонених захисників, часткову компенсацію вартості навчання в середній школі, безкоштовні підручники); 4) право на житло (надання житлових кредитів на пільгових умовах, фінансові виплати на придбання нерухомості тощо).

Незважаючи на значну кількість ветеранів війни, Хорватія змогла сформувати досконалу та ефективну систему соціального забезпечення, тому досвід цієї країни може стати необхідним та важливим для України.

Канада. У Канаді спеціальним органом, який забезпечує соціальну допомогу ветеранам війни та членам їх сімей є Міністерство у справах ветеранів Канади (Veterans Affairs Canada). У своїй роботі міністерство керується законами “Про благополуччя ветеранів” (Veterans Well-being Act) [15], “Про пенсію” (Pension Act) [16], “Про справу ветеранів” (Department of Veterans Affairs Act) [17].

Серед послуг, які надає міністерство ветеранам, можна виділити:

- допомогу з інвалідності та втраті працездатності;
- фінансову допомогу в організації поховання загиблого військовослужбовця;
- допомогу сім’ї загиблого військовослужбовця (у тому числі допомоги дітям військовослужбовців у отриманні освіти);
- медичну допомогу (допомога з реабілітації військовослужбовців та реінтеграції їх у цивільне життя) [15].

Особливою перевагою досвіду Канади в забезпеченні соціальних прав ветеранів війни є існування окремого Міністерства, наділене низкою повноважень, які спрямовані на підвищення рівня соціального захисту ветеранів війни. До основних соціальних прав, які законодавство Канада надає ветеранам війни, належать: право на працю та право на гідний рівень життя.

Великобританія. У Великобританії не існує окремого органу, який займається захистом прав ветеранів війни. Натомість у Міністерстві оборони створено підрозділ, що має назву “Veterans UK”, який був утворений шляхом злиття Агентства у справах військовослужбовців і ветеранів (Service Personnel and Veterans Agency) та Служби з надання послуг оборонного призначення (Defence Business Services) [18].

Для надання та забезпечення ветеранів війни різними видами прав у Великобританії існує низка програм, а саме: Програма компенсації військовослужбовцям (Armed Forces Compensation Scheme), Програма пенсійного забезпечення інвалідів війни (War Disablement Pension), Програма пенсійного забезпечення вдов та вдовців військовослужбовців, що загинули на війні (War Widows and

Widowers Pension), Програма пенсійного забезпечення учасників бойових дій (War Veteran Pension).

Для того, щоб скористатися правом на отримання будь-якої компенсації, ветеранові необхідно надіслати заяву відповідної форми до “Veterans UK”. “Veterans UK” – це служба, яка увійшла до складу Міністерства оборони, основним завданням якої є здійснення допомоги колишнім військовослужбовцям з метою отримання підтримки з боку держави, місцевої влади, незалежних організацій або благодійного сектору [19]. Після подачі заяви та всіх необхідних даних справа ветерана передається медичним експертам – лікарям, які працюють на “Veterans UK”, для проведення оцінки здоров’я особи, яка претендує на компенсацію у відсотковому значенні (від 0 % до 100 %). Після проведення так званої експертизи лікарі видають відповідний висновок, який підтверджує право ветерана на компенсацію.

Розглянемо більш детально, які виплати здійснюються ветеранам та в якій формі. Наприклад, відповідно до Програми пенсійного забезпечення учасників бойових дій (War Veteran Pension) здійснюються виплати компенсацій щодо травм, хвороб або смерті, що стали результатом участі у бойових діях (до 5 квітня 2005 року). Компенсація здійснюється у двох основних формах:

- одноразова виплата;
- пенсія, що виплачується кожного тижня або кожного місяця.

Розмір виплати залежить від ступеня тяжкості поранення, травми чи захворювання. Ступінь втрати працездатності розраховується у відсотковому значенні, якщо інвалідність оцінюється менш ніж у 20 % (наприклад втрата пальця), заявник має право на одноразову виплату, якщо у більш ніж 20 % призначається регулярна пенсія.

Програмою компенсації військовослужбовцям (Armed Forces Compensation Scheme) зможуть скористуватися ті, хто брав участь у бойових діях з 6 квітня 2005 року. За вказаною програмою здійснюється виплата компенсації за травми, хвороби або загибель військовослужбовця. Компенсація здійснюється у вигляді:

- одноразової виплати;
- додаткової виплати;
- гарантованих регулярних виплат, що виплачуються до кінця життя;
- оплати витрат на лікування [20].

За результатами викладеного вище можемо дійти висновків, що незважаючи на відсутність єдиного виконавчого органу, який би реалізував політику соціального забезпечення ветеранів війни Великобританії, законодавство країни забезпечує ветеранів війни основним правом – це право на гідний рівень життя (одноразові виплати; додаткові виплати; гарантовані регулярні виплати, оплати витрат на лікування).

Підсумовуючи зазначене вище, констатуємо, що основними соціальними правами ветеранів війни, які забезпечуються в зарубіжних країнах, є:

- право на гідний рівень життя;
- право на житло;
- право на працю;

– право на освіту.

Отже, позитивний досвід зарубіжних країн щодо забезпечення соціальних прав ветеранів війни може бути використаний для розбудови ефективної системи забезпечення соціальних прав ветеранів війни в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Department of Veterans Affairs. URL: <https://www.va.gov/> (дата звернення: 22.09.2020).
2. URL: <http://komvti.rada.gov.ua/uploads/documents/33160.pdf> (дата звернення: 22.09.2020).
3. Veterans Benefits Administration. URL: <http://www.benefits.va.gov/BENEFITS/about.asp>. (дата звернення: 15.09.2020).
4. Disability Compensation. URL: <http://benefits.va.gov/COMPENSATION/types-disability.asp> (дата звернення: 11.09.2020).
5. Правове регулювання щодо надання пільг та спеціальних послуг ветеранам (досвід Республіки Хорватія, Боснії та Герцеговини, Королівства Нідерландів, Сполучених Штатів Америки). URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29445.pdf> (дата звернення: 15.09.2020).
6. Virginia Commonwealth Veteran Benefits. URL: <https://www.military.com/benefits/veteran-state-benefits/virginia-state-veterans-benefits.html> (дата звернення: 15.09.2020).
7. Texas State Veteran Benefits. URL: <https://www.military.com/benefits/veteran-state-benefits/texas-state-veterans-benefits.html> (дата звернення: 26.09.2020).
8. Alabama State Veteran Benefits. URL: <https://www.military.com/benefits/veteran-state-benefits/alabama-state-veterans-benefits.html> (дата звернення: 26.09.2020).
9. Війна Хорватії за незалежність. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%A5%D0%BE%D1%80%D0%B2%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%97_%D0%B7%D0%B0_%D0%BD%D0%B5%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C (дата звернення: 30.09.2020).
10. Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i clanova njihovih obitelji. URL: <http://www.zakon.hr/z/325/Zakon-o-pravima-hrvatskih-braniteljaiz-Domovinskog-rata-i-%C4%8Dlanova-njihovih-obitelji> (дата звернення: 22.09.2020).
11. Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i clanova njihovih obitelji. URL: <http://www.zakon.hr/z/325/Zakon-o-pravima-hrvatskih-braniteljaiz-Domovinskog-rata-i-%C4%8Dlanova-njihovih-obitelji> (дата звернення: 22.09.2020).
12. Nacionalni program psihosocijalne i zdravstvene pomoci. URL: <https://branitelji.gov.hr/nacionalni-program-psihosocijalne-i-zdravstvene-pomoci/863> (дата звернення: 22.09.2020).
13. Program strucnog osposobljavanja i zaposljavanja. URL: <https://branitelji.gov.hr/program-strucnog-osposobljavanja-i-zaposljavanja/870> (дата звернення: 22.09.2020).
14. 11 % ветеранів: як повоєнна Хорватія повернула військових до мирного життя. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/04/4/7079902/> (дата звернення: 30.09.2020).
15. Veteran Affairs Canada. About Us. URL: <http://www.veterans.gc.ca/eng/about-us> (дата звернення: 30.09.2020).
16. Veteran Affairs Canada. About Us. URL: <http://www.veterans.gc.ca/eng/about-us> (дата звернення: 30.09.2020).
17. A simple and secure way to do business online with Veterans Affairs Canada (VAC). URL: http://www.veterans.gc.ca/eng/e_services (дата звернення: 30.09.2020).
18. Агентство обслуживающего персонала и ветеранов вошло в состав Veterans UK в апреле 2014 года. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/service-personnel-and-veterans-agency> (дата звернення: 26.09.2020).
19. Veterans UK. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/veterans-uk/about> (дата звернення: 26.09.2020).
20. Claiming for Illness, Injury or Disease. URL: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/330719/VeteransUK_AFCS_WPS_Leaflet1.pdf. (дата звернення: 26.09.2020).

REFERENCES

1. Department of Veterans Affairs. URL: <https://www.va.gov/> (Date of Application: 22.09.2020) [in English].
2. URL: <http://komvti.rada.gov.ua/uploads/documents/33160.pdf> (Date of Application: 22.09.2020) [in Ukrainian].
3. Veterans Benefits Administration. URL: <http://www.benefits.va.gov/BENEFITS/about.asp>. (Date of Application: 15.09.2020) [in English].
4. Disability Compensation. URL: <http://benefits.va.gov/COMPENSATION/types-disability.asp> (Date of Application: 11.09.2020) [in English].
5. Pravove rehulyuvannya shchodo nadannya pil'h ta spetsial'nykh posluh veteranam (dosvid Respubliki Khorvatiya, Bosniyi ta Hertsehovyny, Korolivstva Niderlandiv, Spoluchenykh Shtativ Ameryky). Legal regulation on the provision of benefits and special services to veterans (experience of the Republic of Croatia, Bosnia and Herzegovina, the Kingdom of the Netherlands, the United States of America) URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29445.pdf> (Date of Application: 15.09.2020) [in Ukrainian].
6. Virginia Commonwealth Veteran Benefits. URL: <https://www.military.com/benefits/veteran-state-benefits/virginia-state-veterans-benefits.html> (Date of Application: 15.09.2020) [in English].
7. Texas State Veteran Benefits. URL: <https://www.military.com/benefits/veteran-state-benefits/texas-state-veterans-benefits.html> (Date of Application: 26.09.2020) [in English].
8. Alabama State Veteran Benefits. URL: <https://www.military.com/benefits/veteran-state-benefits/alabama-state-veterans-benefits.html> (Date of Application: 26.09.2020) [in English].
9. Viyna Khorvatiyi za nezalezhnist'. Croatian War of Independence. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%A5%D0%BE%D1%80%D0%B2%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%97_%D0%B7%D0%B0_%D0%BD%D0%B5%D0%B7%D0%B0%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C (Date of Application: 30.09.2020) [in Ukrainian].
10. Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i clanova njihovih obitelji. URL: <http://www.zakon.hr/z/325/Zakon-o-pravima-hrvatskih-braniteljaiz-Domovinskog-rata-i-%C4%8Dlanova-njihovih-obitelji> (Date of Application: 22.09.2020) [in Croatian].
11. Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i clanova njihovih obitelji. URL: <http://www.zakon.hr/z/325/Zakon-o-pravima-hrvatskih-braniteljaiz-Domovinskog-rata-i-%C4%8Dlanova-njihovih-obitelji> (Date of Application: 22.09.2020) [in Croatian].
12. Nacionalni program psihosocijalne i zdravstvene pomoci. URL: <https://branitelji.gov.hr/nacionalni-program-psihosocijalne-i-zdravstvene-pomoci/863> (Date of Application: 22.09.2020) [in Croatian].
13. Program strucnog osposobljavanja i zaposljavanja. URL: <https://branitelji.gov.hr/program-strucnog-osposobljavanja-i-zaposljavanja/870> (Date of Application: 22.09.2020) [in Croatian].
14. 11 % veteraniv: yak povoyenna Khorvatiya povernula viys'kovykh do myrnoho zhyttya. 11 % of veterans: how post-war Croatia returned the military to a peaceful life. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/04/4/7079902/> (Date of Application: 30.09.2020) [in Ukrainian].
15. Veteran Affairs Canada. About Us. URL: <http://www.veterans.gc.ca/eng/about-us> (Date of Application: 30.09.2020) [in English].
16. A simple and secure way to do business online with Veterans Affairs Canada (VAC). URL: http://www.veterans.gc.ca/eng/e_services (Date of Application: 30.09.2020) [in English].
17. A simple and secure way to do business online with Veterans Affairs Canada (VAC). URL: http://www.veterans.gc.ca/eng/e_services (Date of Application: 30.09.2020) [in English].
18. Agentstvo obsluzhivayushchego personala i veteranov voshlo v sostav Veterans UK v aprele 2014 goda. The Service and Veterans Agency became part of Veterans UK in April 2014. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/service-personnel-and-veterans-agency> (Date of Application: 26.09.2020) [in Russian].
19. Veterans UK. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/veterans-uk/about> (Date of Application: 26.09.2020) [in English].
20. Claiming for Illness, Injury or Disease. URL: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/330719/VeteransUK_AFCS_WPS_Leaflet1.pdf (Date of Application: 26.09.2020) [in English].

Riadinska Valeriia,

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Chief of the Research Laboratory,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-2210-5933

Matsko Vita,

Research Officer of the State Research Institute
MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-4149-8744

LEGAL REGULATION OF SOCIAL RIGHTS OF WAR VETERANS (FOREIGN EXPERIENCE)

Research article examines the foreign experience of legal regulation of social rights of veterans. The experience of the USA, Croatia, Canada, Great Britain on the state of normative-legal regulation of ensuring the social rights of war veterans is analyzed. The basis and additional social rights provided by war veterans in foreign countries are considered. The experience of the USA concerning normative-legal maintenance of social rights of war veterans is investigated. The basic and additional social rights of US war veterans are given. It is noted that the main emphasis is on the quality and accessibility of health care, education, solving social problems, insurance, social benefits, assistance and provision of memorial services, as well as increasing the confidence of servicemen in guaranteeing social support and protection of veterans' rights. The experience of Croatia is considered and it is noted that war veterans in this country occupy an honorable place among the privileged categories of citizens. In Croatia, all affairs of war veterans in the country are handled by the Ministry of Croatian Defenders (Ministry of Croatian Defenders). The list of basic social rights provided to war veterans is given. The experience of Canada has been studied, where a special body that provides social assistance to war veterans and their families is the Ministry of Veterans Affairs of Canada (Veterans Affairs Canada). It is noted that a special advantage of Canada's experience in ensuring the social rights of war veterans is the existence of a separate Ministry, which is endowed with a number of powers aimed at improving the level of social protection of war veterans. The experience of the United Kingdom is revealed and it is emphasized that there is a no separate body in this country that protects the rights of war veterans, but the Ministry of Defense has created a unit called "Veterans UK", which is responsible for ensuring the social rights of war veterans. It is noted that there are a number of programs to provide war veterans with social rights in the UK, namely: the Armed Forces Compensation Scheme, the War Disablement Pension Program, War Widows and Widowers Pension, War Veteran Pension Program. Based on the results of studying and processing

foreign experience, we can state that the experience of the United States, Croatia, Canada, Great Britain can be used to build an effective system for ensuring the social rights of war veterans in Ukraine.

Keywords: foreign experience, war veterans, anti-terrorist operation, environmental protection, social rights.

Отримано 06.10.2020